

Az októberi Száz éve született Valentiny Ágoston Tiszatáj

Három kitűnő költő, *Vasadi Péter*, *Tandori Dezső* és *Dobai Péter* verseivel kezdi a szépirodalmi összeállítást az októberi Tiszatáj. Ezután *Körmendi Lajos* Rébusz című elbeszélését olvashatjuk, majd *Balázsovics Mihály* és *Fodor Ákos* költeményeit. *Dobos Marianne* *Panek Zoltánnal* készített interjút.

A hetvenes évek egyetemes művészetéről *Hegyi Lóránd* írt tanulmányt. *Nikolényi István* érdekes beszélgetést készített *Sík Ferenc*kel, a 25 esztendőnyi várás után a várszínház művészeti vezetőjével.

Szeged világhírű művészeiről, *Csáky Józsefről* mint modern klasszikus szobrászról értekezik *Szuromi Pál*. *Apró Ferenc* fűz ehhez kiegészítést Adalékok Csáky József pályakezdéséhez, Párizs 1908–1914 címmel. *Péter László* a Tömörkény műveiből tükröződő katonaeletről írt.

A képzőművészeti és irodalmi avantgárdról szóló köteteket recenzálja *Szombathy Bálint*. *Debreczeni Attila*, *Petőcz András* A jelentés nélküli hangsor című könyvéről mond bírálatot. *Romsics Ignác* Bethlen-monográfiájáról *Sipos József*, *Raffay Ernő* Erdélyi-könyvéről *Lagzi István* írt kritikát.

Hetven új kötet

Tizenhárom kiadó több mint 70 új kötetet kínál az idei, október 12-én Miskolcon megnyíló műszaki és közgazdasági könyvnapokra — jelentették be azon a hétfői sajtótájékoztatón, amelyet a könyvnapok országos szervezőbizottsága tartott a Vörösmarty téri kulturális központban. A legtöbb friss munkával idén is a Műszaki, valamint Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó jelentkezik: 21, illetve 19 kötetet adnak közre.

Nem mindennapi leleményességről tanúskodik az a bűncselekmény-sorozat, amelynek elkövetője már a szegedi rendőrkapitányság fogdájában, előzetes letartóztatásba került. A nyomozás eddigi adatai szerint a fiatal lány, aki orvostanhallgatónak adta ki magát, kivételes tehetséggel, rendkívül rafinált módon forgott városunkban, míg aztán le nem bukott.

A 19 éves *Nezdei Mária* elen (Budapest, Üllői u. 120–122.) a nyáron indult Kaposváron büntetőeljárás lopás miatt. Júliusban egy élelmiszerüzletben arra kérte az eladókat, engednék meg neki, hogy telefonáljon a kórházba. Ott Horváth főorvost keresi, aki a hároméves kislányát operálta. Sírva-zokogva mesélte, műtét közben meghalt a gyerek — akiről fényképet is mutatott a boltosoknak. A telefonon meg szeretné tudni, mikor boncolják a kislányát, mikor vigye a ruháit? Természetesen, a mit sem sejtő eladók nagy-nagy részével beengedték az irodába, ahol magára is hagyták „szegény asszonyt”. Az, miután Horváth főorvossal megtárgyalta a teendőket, távozott. Sokáig emlegették, milyen kiemeltlen és élet, már egy hároméves emberlet is elviszi a rákbetegség. Ám záraskor az is kiderült, hogy 2600 forint hiányzik az egyik pénztárcából. Ébredt a gyanú, de ké-

Valentiny Ágoston 1988. október 6-án született Szegeden, vasutas családban. A MÁV-nál kezdett dolgozni ő is, mint édesapja. Hamarosan tisztviselő lett. Szocialista meggyőződése valószínűleg a háború végén kialakult forradalmi helyzetben szilárdult meg. 1919-ben a munkástanács tagjává választották, aktív szervezője volt a francia megszállók és a Szegeden szervezkedő ellenforradalmi erők ellen irányuló, nagy politikai jelentőségű júniusi általános sztrájknak. A Tanácsköztársaság leverése után, 1919 decemberében bevásárolták az újjászervezett szociáldemokrata párt városi vezetőségébe. A forradalmi időkben folytatott tevékenységéért letartóztatták s egy évet töltött börtönben. Kiszabadulása után, már felnőtt fejjel szerzett jogi doktorátust. A szegedi szocialista munkásmozgalom ismert alakja, Dr. Czibala Antal mellett gyakornokoskodott. Eközben folyamatosan dolgozott a szociáldemokrata pártban, gyakran volt védője a politikai tevékenységért perbe fogott munkásmozgalmi embereknek, közöttük kommunistáknak is. 1929-ben a városi törvényhatóság tagjává választották, mint „városatyá” képviselte a pártot. A második világháború előtti és alatti kegyetlen esztendőkből az SZDP helyi szervezetének elnökeként folytatott küzdelmet az egyre erősebbé s agresszívebbé váló fasizta szélsőjobb oldal ellen. 1944 márciusában, a német megszállás után több mozgalmi emberrel együtt őt is internálták.

A felszabadulás után megmaradt szociáldemokratának, és úgy tűnt, politikai karrierje tovább folytatódik, egyre magasabbra ível. 1944. október 17-én a szegedi szovjet katonai parancsnokság megbízta őt a polgármesteri teendők ellátásával, amit az újjáalakuló törvényhatósági bizottság is megerősített. Az SZDP-t képviselve nemzet-

gyűlési képviselő lett. 1944 decemberében az Ideiglenes Kormányban az igazságügyminiszeri tárca vezetésével bízták meg, de egy ideig még a polgármesteri teendőit is ellátta. Polgármesteri állásáról történt lemondása alkalmából a szegedi törvényhatósági bizottság jegyzőkönyvileg öröközte meg érdemeit: „Dr. Valentiny Ágoston a legnehezebb időben vette át a törvényhatósági bizottság egyhangú megnyilvánult bizalmát alapján a város ügyeinek vezetését. Feladatát mindenkor a legnagyobb körültekintéssel, hozzáértéssel, a köz érdekeit tartva szem előtt, látta el fáradtságot nem kímélve. Amikor az ország bizalma az igazságügyminiszeri székbe helyezte, még országos gondjai mellett is tudott időt szakítani városi ügyeinek intézésére, illetve vitelére s mindezzel maradandó érdemeket biztosított magának.”

Igazságügyminiszeri működését azonban korántsem kísértette egyöntetű elismerés. A pártpolitikai küzdelmekben is önmagához jól maradó, következetes szociáldemokrata magatartása és a demokratikus formákhoz való rigorózus ragaszkodása miatt hamarosan a kommunista párti bírálatok, majd támadások keresztüzébe került. Az MKP már 1945 áprilisában kísérletet tett néhány jobboldalinak minősített miniszter, így Valentiny Ágoston elmozdítására is. Erre júliusban nyílt alkalom, amikor Valentiny javaslatot tett a minisztertanácsban a kommunista vezetés alatt álló és a pártpolitikában mind nagyobb szerepet játszó rendőrségtől elkülönülő politikai rendőrség felállítására, amely az igazságügyminiszter felügyelete alá tartozott volna. A javaslatot azonban taktikai megfontolásokból, a két munkáspárt közötti együttműködést féltve, saját pártja sem támogatta, így lemondásra kényszerítették.

A miniszteri székből való távozása után a munkások kö-

zött nagy tekintélyt élvező Valentiny mind szorosabb kapcsolatba került a szociáldemokrata jobboldal vezetőjével, Peyer Károllyal. 1945 szeptemberében közös levélben tiltakoztak az ellen, hogy a párttagokat nem kérdezték meg a kommunistákkal való közös választási listáról. Később másokkal együtt memorandummal fordultak a pártvezetőséghez, követelték irányvonalának megváltoztatását. 1947-ben a kommunista és a párton belüli támadások miatt Peyer Károllyal és csoportjával együtt kénytelen volt szakítani a szociáldemokrata párttal.

Az országgyűlési választáson a Magyar Radikális Párt listáján indult. Szocialista világnézete, demokratikus politikai beállítottsága aligha változott meg. A gyorsan változó viszonyok azonban túlléptek rajta. Ma már tudjuk, bírálatában sok igazság is volt, az ellene irányuló támadások nem állták ki mindenben a történelmi kritikáját. A történetírás ennek ellenére jó szót a mai napig alig ejt Valentiny Ágostonról. A visszaemlékezések alapján azonban egy új kép is kirajzolódik a „Valentiny-ügyről”.

A fordulat éve után Budapesten ügyvédi irodát nyitott. 1950 júniusában a „baloldali” szociáldemokratákkal közös sorsra jutva, koholt vádak alapján letartóztatták és életfogytiglani börtönre ítélték. 1955-ben testileg, lelkiileg megtörve szabadult ki. Aktív politikai tevékenységet ezután nem fejtett ki. 1958. augusztus 21-én hosszas betegség után elhunyt. Egyszerű munkások, egykori harcостársai kísérték utolsó útjára. Az 1960-as évek elején hivatalosan is rehabilitálták.

Születésének századi évfordulóján tisztelték és megbecsüléssel, az adósság tudatával emlékezünk Valentiny Ágostonra, akinek neve elválaszthatatlanul összefonódik Szeged legújabbkori történetével.

Bárány Ferenc

A medika — szélhámos

són: a kaposvári kórházban senki sem ismert Horváth főorvost, de daganatos halott gyermekről sem tudtak. A rendőrségen tett bejelentésre keresni kezdték az asszonyt, néhány nap múltán a kaposvári pályaudvaron sikerült is lefűlelni. Az eladó felismerte, a gyanúsított viszont tagadta a vádat, úgyhogy kiengedték. Augusztus elsején azonban hiába idézték újabb kihallgatásra, Nezdei eltűnt. Ezután adtak ki ellene országos körözést.

Mint kiderült a Budapest—Kecskemét—Szolnok „vonalon működött” az elkövetkező hetekben mígnem Szegedre látogatott. Először az Április 4. úti fordárázúletben kereste „Évát”, akinek dollárt hozott volna. „Éváról” nem tudtak, de a kis orvostanhallgató lányt nem zavarta, semmi baj, mondta, kért sminket és hajszűtést. Közben bőbeszédűn és büszkén dicsekedett, még a fűzetét is megmutatta, ötöst kapott a gyakorlaton, amelyen vesét boncolt. Öröméhez már csak anynyi hiányzik, hogy szépen, csinosan érkezzen a randevúra. Az üzletben persze más kuncsaftok is szepűlni vágytak, úgyhogy a nagy sürgés-forgásban fel sem tűnt senkinek: a medika kiügyeskedte a kozmetikusnő 4 ezer forintját a táskából. Nezdei emlékezetes

vizitet tett az Oskola utcai hamburgeresnél is. Onnan egy kb. 6 ezer forint értékű férfi bőrdzsekit lopott. A Kosuth Lajos sugárúton az Igazságügyi Orvostani Intézetbe is szabad bejárása volt, Barna Móni néven otthonosan járt-kelt, még ezt a hirdetést is meghagyta (szó szerint): „Tisztelt Hallgatók! Hétfőn elvesztettem az igazolványomat, kérem a becsületes megtalálót szíveskedjék a portán leadni, köszönettel Barna Móni.” A szegedi rendőrkapitányságra közben érkeztek a feljelentések, s a medika annál is inkább gyanús lett, mivel az igazságügyi intézetben is lopást történt. Egy külföldi orvostanhallgatónak tűnt el 320 dollárja, 2 ezer forintja, az összes irata. Megjegyzendő, a pénz kivételével Nezdei minden okmányt leadott az orvosgyetem dékáni hivatalában, meg is köszönték lelkiismeretességét.

Bizonnyal új színfoltot hozott a szélhámosnő életében az is, hogy a Tolbuhin sugárúti II.-es kórház központi műtőjében végignézhettek egy strúmmaműtétet is. A kórház általános sebészeti osztályán szintén orvostanhallgatóként mutatkozott be, s bár az oktatott diákok névsorában nem találták az övét — oly meggyőzően érvelt, hogy fehér ruhát vételezhetett, s a sz-

gorló diákok szobájában átöltözött — állítólag aludt is ott — majd a műtéthez ő is bemosakodott. Az operáció idején igen érdeklődő volt, kérdezgetett, szorgalmas diák benyomását keltve, csak hát a vérhez, egyebekhez nem szokott embert megviseli a látvány. A sápadó medika többször kimenekült a műtőből, nem csak fölfrissülni, valószínű ilyenkor kuttatta át a köpenyzebeket, s vett magához egy igen nagy értékű köves gyűrűt, pénzt. Bizony, bizony strapás egy mai egyetemista élete! Nezdei taxival sietett a kórházból az orvostani intézetbe, ahol egy hirdetést olvashatott. A tulajdonos átveheti elveszett igazolványát, kulcsát a főorvos aszszonytól. (Ez már rendőri inspirációra került a falra). A „medika” jelentkezett is értük, vesztére. Míg a rendőrök megérkeztek, ügyesen feltartóztatták.

Nezdei Mária szeptember 22-től kezdődő kihallgatásokon eddig bevallotta, a gyűrűt — a valutát — a borkabátot, a 4 ezer forintot ellopta. Letartóztatásakor mintegy 60 tárgyról (közte férfiesernyő, egy 225 dollár értékű karóra, az orvosegyetem dékáni hivatalában készült több hivatali átirat) készült lista, amelyek mindegyikéről el kell számolnia, hogyan jutottak hozzá.

Mag Edit

Mi? Hol? Mikor?

1988. OKTÓBER 6. CSÜTÖRTÖK — NÉVNAP: BRÜNÖ, RENÁTA

A Nap kel 5 óra 50 perckor, és nyugszik 17 óra 15 perckor.
A Hold kel 0 óra 58 perckor, és nyugszik 15 óra 43 perckor.

VÍZÁLLÁS
A Tisza vízállása Szegednél szerdén plusz 112 cm (apadó)

SZÁZ ÉVE	BUDAPEST 2.
született Valentiny Ágoston (1888–1958) szociáldemokrata vezető, ügyvéd, a szegedi szociáldemokrata párt elnöke, a főszerkesztés után, 1944. október 17-től Szeged polgármestere, december 22-től az Ideiglenes Nemzeti Kormány igazságügyi minisztere. 1950-ben koholt vádakkal letartóztatták. 1955-ben szabadult. Börtönben szerzett betegségében hunyt el.	17.35: Képzőművészet 17.40: Magyar évszázadok — Az ősiség (ism.) 17.55: Verdi — Olasz életrajzi sorozat 1. 19.25: Správy — Hírek szlovák nyelven 19.30: Nasa obrazovka — A Szegedi Körzeti Stúdió szlovák nyelvű nemzetiségi műsora 20.00: Képzőművészet 20.05: Látogatás kisvárosokban — Szovjet rövidfilm 20.35: A reneszánsz fénykora — Olasz film 21.35: Híradó 2. 21.40: Telesport — Labdarúgó kupa nap 22.40: Képzőművészet
HETVENÉVES	BELGRÁD 1.
Talabér József (1918.) állami díjas kohómérnök, a Szilikátipari Központ Kutató és Tervező Intézet ny. igazgatója.	17.10: Híradó 18.00: Ismeretterjesztő műsor 18.30: Tévékiállítás 18.40: Vételkezdő 19.00: Idegenforgalmi műsor 19.15: Rajzfilm 19.30: Híradó 20.00: Politikai magazin 20.55: Választott pillanatok 21.50: Híradó 22.10: Éjszakai műsor
MOZIK	BELGRÁD 2.
Vörös Csallag: délelőtt 10 és este 8 órakor: Hanussen (színes, magyar film. II. helyről) délután fél 4., háromnegyed 6 órakor: A kicsi kocsi Monte Carlóba megy (színes, m. b. amerikai film) vigyéltek. IV. helyről). Feklye: fél 3 órakor: Csinnom Paikó (színes, zenés magyar film.) Háromnegyed 5 órakor: Mephistó II. — rész. Szabadság: 3. negyed 6 órakor: Hanussen (színes, magyar film. II. helyről) fél 8 órakor: Dekameron (olasz film.) Filmteka: fél 6 és fél 8 órakor: Álmodozások kora (magyar film.). Kiskőrösi halászcserda: (Videómozsi) délután 4 és este 8 órakor: Erőszakos rendőrök (színes olasz krimi). Kék csallag étterem: este 11 órakor: A bosszú ökle (hongkongi karatefilm.)	17.30: Híradó 18.00: Belgrádi műsor 19.30: Híradó 20.00: Filmiskola 22.35: Nyitott könyv
ÜGYELETES GYÓGYSZERTÁR	ÚJVÍDEK
Klauzál tér 3. szám (13/57-es). Este 8 órától reggel 7 óráig. Csak sürgős esetben.	17.10: Híradó 17.30: Májusi játékok 18.00: Újvidéki képeslapok 19.00: Ma 19.15: Rajzfilm 19.30: Híradó 20.00: Filmiskola 22.30: Híradó
BALESETI, SEBÉSZETI ÉS UROLÓGIAI FELVÉTELI ÜGYELET	KOSSUTH
Ma a balesetet szenvedett személyeket Szegeden az Idegsebészeti Klinika (Pécsi u. 4.) veszi fel, sebészeti és urológiai felvételi ügyelet a II. kórház (Tolbuhin sgt. 57.) tart. Gyermekekről és gyermeksebészeti beteg-ek ellátása a Gyermekklinika gyermeksebészeti osztályán történik.	8.30: Magyar muzsika a reformkorból 9.05: Világhírű művészek Liszt-felvételéből 9.30: Ami a hírekből kimaradt 10.05: Századunk zenéjéből 10.35: Labirintus 10.50: Nabucco — Részletek 11.31: Róza Sándor — Móróc Zsigmond regénye 12.45: Válaszolunk hallgatóinknak 13.00: Klasszikusok délidőben 14.10: A magyar nyelv százada 14.25: Zenei Tükör 15.00: Szóráról szóra 16.05: Éneklő Ifjúság 16.20: Neked szóll 17.00: Emlékmű 17.30: Dalok a 48-as szabadságharcról 17.44: Maros Rudolf: Concertino 18.00: Kritikusok fóruma 19.15: Romantikus dallamok 19.35: Az aradi várban a gyásznapja 20.00: Nagy Olivér népzenei feldolgozásából 20.30: Korkostól 21.00: Diszkotéka 22.00: Hírvilág 22.30: A Lipcsei Rádió énekkara énekel 22.50: Mindennapi dogmáink 23.00: Népszerű dallamok — esti hangverseny
ÉJSZAKAI ORVOSI ÜGYELET	PETŐFI
Este 7 órától reggel 7 óráig a felnőttlakosság részére: Szeged, Hunyadi János sgt. 1. sz. alatt. Telefon: 10-100.	8.05: Nóták — Petőfi-versekre 8.20: A Szabó család... 8.50: Külpolitikai figyelmű 9.05: Napközben 12.10: Fűvés indulók 12.30: Nemzetiségeink zenéjéből 13.05: Nosztalgiahangulát 14.00: Iránytű 15.10: Operaságerek 15.45: Törvénykönyv 16.00: Halló, Berlin — Halló, Bukarest! 17.05: Népszerű szimfonikus dallamok 17.30: Tászkarádió 18.30: Slágerlista 19.05: Liszt XIX. magyar rapszódia 19.20: Operettkedvelőknek 20.15: A Popitarsznya dalaiból 21.05: Kabarécsoportok 22.15: Bágya András szerzeményeiből 22.45: Archivumunkból 23.10: Az U2 együttes összes nagylemeze
GYERMEKORVOSI ÜGYELET	BARTÓK
Munkanapokon 13 órától másnap reggel fél 8 óráig, szombaton, vasárnap és munkaszüneti napokon reggel fél 8 órától másnap reggel fél 8 óráig a Lenin krt. 20. sz. alatti körzeti gyermekorvosi rendelésben történik a sürgős esetek orvosi ellátása.	9.08: Dzsessz 9.30: Történelmi operákból 10.25: Barokk muzsika 11.25: Zenei kar muzsika 13.05: Az aradi várparancsnok — Takács Ferenc dokumentumjátéka 13.53: Soproni régi zenei napok 1988. 15.10: Pophullám 16.00: Hidas Frigyes: Barokk concerto 16.14: Bellini operáiból 17.00: Nyitnikék 17.30: XIII. debreceni nemzetközi Bartók Béla-kórusverseny 4. 18.10: Holnap közvetítjük 18.30: In limba materna — A Magyar Rádió román nyelvű nemzetiségi műsora 19.05: Diákféltő 19.35: Hangverseny Leonard Bernstein műveiből kb. 21.30: Teljesítmények nyomában kb. 22.00: Operagyűjtemények 22.30: Rádióhangversenyekről 23.00: Tükörképünk 37 darabban
GYERMEK FÜL-ORR-GÉGÉSZETI ÜGYELET	TÉVÉ
Ma este 19 órától holnap reggel 7 óráig az Újszegedi Gyermekorvóház, Szeged, Odesszai Gyermekorvóház, Szeged, Odesszai krt. 37. Telefon: 22-655.	BUDAPEST 1. 9.05: Tévétorna nyugdíjasoknak 9.10: Teledoktor 9.20: Ábrahám gyermekei — Belga filmsorozat 9.50: Képzőművészet 9.55: Az Országsházából jelentjük... kb. 12.00: Képzőművészet 16.55: Hírek 17.00: Hazai Tükör 19.05: Esti mese 19.15: Lottósorolás 19.20: Tévétorna 19.30: Híradó 20.35: Szomszédok — Teleregény — 38. 21.05: Az aradi várban emlékre (ism.) 21.40: Részletek a Magyar Állami Népi Együttés szeptember 26-i Erkel színházi galériájából 22.40: Híradó 3
IFJÚSÁGI DROGTELEFON: 54-773.	
Hétfőn és csütörtökön délután 3 órától 6 óráig hívható.	